

Libor Pavera

Reflexe dobříšského sjezdu mladých spisovatelů

*K chystané edici sjezdových referátů
a materiálů*

Můj příspěvek má výlučně informativní charakter, a bude proto krátký, tak říkajíc zpravodajský; vychází – mimo jiné – z mého studia části fondu Syndikátu českých spisovatelů (LA PNP, Staré Hrady, srpen–září 1999).

Vlastním diskusním příspěvkem, jemuž bude možné věnovat se později, bude první svazek projektu, který připravujeme společně s kolegou Jiřím Knapíkem. Cílem projektu je shromáždit, interpretovat a především vydat tiskem všechny dostupné prameny a materiálie, které se týkají sjezdu mladých spisovatelů uskutečněného na Dobříši mezi 13. až 17. březnem 1948, krátce po únorovém převratu. Edice vyjde péčí Ústavu pro českou literaturu AV ČR v Praze v roce 2000.

Samo datum konání sjezdu představuje pro badatele cosi tajemného, co dráždí jeho zvědavost a co touží odhalit, tím více, ví-li, že šlo o poslední svobodné setkání spisovatelů a literárních pracovníků tak odlišných generačně i názorově. Jak známo, sešlo se na Dobříši šest, resp. sedm literárních skupin (skupina kolem Rudého práva, skupina kolem Mladé fronty, skupina Ohnice, Skupina 42, Skupina Ra, mladí katolícky orientovaní autoři a tzv. „neseskupení“), členové Syndikátu českých spisovatelů a zástupci Svazu české mládeže (Stanislav Neumann, Pavel Kohout aj.). Nakolik se podaří odhalit dění kolem sjezdu nám, je velkou neznámou, nicméně sám pokus proniknout do spleti dobových informací a v tomto labyrintu se přibližovat do blízkosti pravdy o sjezdu nesmí být dále odsunován, již proto, že dnes ještě žije několik jeho účastníků, jejichž paměť může podat uspokojující odpověď na ne jeden otazník,

který se nad zatím sebraným materiálem rýsuje. Podařilo se nám navíc najít téměř všechny referáty, které na sjezdu zazněly, a to již samo o sobě stojí za zamyšlení a za úvahu o edici materiálu.

V posledních několika polistopadových letech bylo několikadennímu březnovému sjezdování na Dobříši věnováno hodně úsilí, v tisku i v odborných publikacích bylo otištěno několik drobných článků i delších statí; jejich pisatelé se od polohy informační propracovávali až k hodnotícím soudům, leč ty nelze vyslovit, jak známo, bez znalosti komplexního souboru materiálu, týkajícího se této jistě pozoruhodné události v české kultuře konce čtyřicátých let. Protože autoři vycházeli pouze z části dokumentů Syndikátu českých spisovatelů, nemohly být jejich úvahy ničím jiným než dobrými kompiláty z dosud napsaného. Jít je třeba znovu „ad fontes“!

Jak si představujeme výsledky výzkumu? Především bychom jej chtěli rozdělit do dvou fází:

I. fáze – Výsledkem první fáze výzkumu bude vydání souboru referátů, které na sjezdu mladých spisovatelů zazněly, spolu se zápisy diskusí, které byly pořizovány po průběhu každého bloku referátů. Tyto diskuse, jak se zdá z materiálu samotného a jak to potvrzují svědectví účastníků, byly místy velice bouřlivé a zčásti odrážejí napětí, které na sjezdu panovalo mezi několika uměleckými skupinami.

Materiálově vycházíme především z dokumentů chovaných v depozitáři LA PNP ve Starých Hradech u Jičína. Bohužel v příslušném fondu se nenacházejí všechny referáty, o nichž bezpečně víme, že na sjezdu byly proneseny. Některé lze rekonstruovat (nebo se o to pokusili sami autoři), jiné snad neúprosný čas odvál do propadliště dějin. Jeden ze scházejících referátů, projev Ludvíka Kundery, vyšel v šedesátých letech v časopise Impuls v oddíle dokumentů. Do Impulsu o dobříšském sjezdu napsali v té době zasvěcené pojednání i další dva z jeho účastníků – František Buriánek (v šedesátých letech šéfredaktor časopisu) a Kamil Bednář; F. Buriánek i K. Bednář ve svých člancích shodně píší, že by stálo za to, zveřejnit obsah referátů. Předpokládali jsme proto, že v redakční agendě Impulsu, která je nyní uložena rovněž ve Starých Hradech, budou i jiné materiálie týkající se sjezdu, leč tato hypotéza se ukázala po studiu fondu časopisu Impuls lichá; najdeme v něm leccos zajímavého o vzniku časopisu Impuls, o přispěvatelích, hojnost redakční pošty, údaje o nákladu, honorářích atp., ale hledané informace o sjezdu mladých spisovatelů či případné referáty ve fondu obsaženy nejsou.

Nicméně existují nejen archivy při státních institucích, ale naštěstí i archivy soukromé. Další scházející referáty se nám podařilo objevit v soukromém archivu (u Jana

Šterna), ale bohužel nejde o autografy účastníků, nýbrž o vysázené nezlomené, tedy sloupcové korektury, které měly posloužit později jako sazba pro připravovaný sborník z jednání. Neposloužily bohužel, protože žádný sborník z dobříšského sjezdu nikdy nevyšel – a vzhledem k rozdílnosti prezentovaných názorů si lze jeho existenci v poúnorové době jen stěží představit. V korekturách je celkem šest referátů (Jiří Hájek, Ludvík Kundera, Pavel Kypr, Zdeněk Urbánek, Kamil Bednář a Jan Štern), jde pouze o zlomek první části sborníku, a pokud se nenajdou rukou nebo strojem psané původní verze těchto referátů, budeme nuceni využít pro edici tohoto znění; protože nic nenapovídá tomu, že by kdokoliv prováděl jakékoli zásahy do textu, lze tyto příspěvky v korekturách považovat za autentické. Není však vyloučeno, že původní verze referátů zůstaly v tiskárně u sazeče, příp. se mohou nacházet v dalších více než patnácti stech krabicích dosud nezpracovaného fondu Syndikátu českých spisovatelů.

Součástí dokumentace o sjezdu ve zmíněném starohradském depozitáři, jak už bylo řečeno, jsou také zápisy o diskusi sjezdového jednání. V první, úvodní den dobříšského rokování nebyl k dispozici stenografický záznam, a diskusi proto bylo třeba rekonstruovat. Zachovaly se dva pohledy na tytéž události – jednou z pera Jindřicha Chaloupeckého, podruhé od Kamila Bednáře. Diskuse v dalších dnech byla již mapována pečlivěji a ve fondu se tak nachází nejen rukou zapsaný, ale i strojem přepsaný záznam o průběhu diskuse. Autoři předmluvy k chystanému, leč neuskutečněnému sborníku sice napsali, že diskusi nelze rekonstruovat, „*neboť chybějí odborné a přesné stenogramy a každé zpracování by bylo neúplné, nepřesné, a tedy zkreslující. Proto nejsou pojaty do sborníku a místo dokumentárních záznamů zařazujeme jen ukázkou pracovní metody sjezdu,*“ ale po prostudování starohradského materiálu máme naopak za to, že diskuse byla zachycena dosti důkladně a že je nezbytné otisknout ji spolu s referáty, jinak by opět vznikla nepřilíš zdařilá edice „castrata“.

V tuto chvíli scházejí referáty J. Chaloupeckého, M. Sedloně, V. Vokolka, V. Kopeckého, I. Skály a J. Kotalíka (J. Grossman se svůj referát pokusil později rekonstruovat a je vydán ve svazku Analýzy pod názvem O kritice). Buď se nenávratně ztratily v tiskárně při sazbě, nebo se najdou uloženy v archivu, uvidíme... Zbývá prozkoumat archiv nakladatelství Orbis, které mělo sborník původně vydat, dále pozůstalost Františka Buriánka (část je uložena na Starých Hradech, část nebyla dosud předána), Kamila Bednáře, příp. i jiných, kdo měli k chystanému sborníku blízko.

Vydáním edice referátů spolu se záznamy o průběhu diskuse se tak v písemné formě pokusíme rekonstruovat, co se v jednotlivých březnových dnech roku 1948 na Dobříši dělo. Tomuto „dění“ by potom měl dát smysl („osmyslnit“) svazek následu-

jší, příp. svazky následující. Vedle interpretačních statí by měl(y) obsahovat prameny a reflexe týkající se přijetí sjezdu médií, oficiálními kulturními i politickými kruhy, měl(y) by obsahovat i jiné doprovodné materiály, např. informace o Večerech mladé poezie, které předcházely samotnému sjezdovému rokování již od podzimu 1947, a opět jejich reflexe (časopisy, noviny, paměti, vydané deníky ap.).

II. – To se však již dotýkáme otázek *druhé fáze* našeho projektu.

Nad konkrétním materiálem se ukazuje, že leccos, co podávaly dosavadní studie nebo učební pomůcky, vycházející pouze z produkce tištěné v nakladatelstvích, bude třeba vyložit jinak, že přelom čtyřicátých a padesátých let bude třeba zbavit mýtů, že bude nutno přistoupit k tomuto období bez apriorně vnášených hledisek a bez konceptuálního schématu (paradigmatu) dneška, s vědomím, že musíme dešifrovat dobový „new speak“ a nově si vymezit jednotlivé pojmy, např. v průběhu sjezdu hojně používaný „socialismus“, kategorii „svobody“, atd. Bude nezbytné velice opatrně rozlišovat mezi tím, jak daný člověk myslel a jak v dané situaci jednal (jak žil) a co jej k tomu přimělo.

Věcné a neapriorní vidění dobříšského sjezdu jistě napomůže k lepšímu pochopení proměn, k nimž došlo mezi tříletým intermezem 1945 až 1948 a únorovými událostmi, tedy do doby, než došlo k tzv. ostrému kurzu.